

Genitiv på tysk

- en undersøgelse af stil og brug

Jan T. Schlosser

f. 1972. Ansat ved Aalborg Universitet siden 1998. Ph.D. sammesteds i 2002 med afhandling om Ernst Jünger. Publikation af artikler og bøger om tysksproget litteratur i det 19. og 20. århundrede, især om Ernst Jünger, Joseph Roth, Wolfgang Borchert og Martin Walser (herunder dansk-tysk kulturtransfer), om DDR-litteraturen samt om dilettantisme-problematikken.

Lasse Holmgren Brunø

f. 1987, er cand.mag. i tysk og dansk fra Aalborg Universitet (2011) med studieophold ved Ludwig-Maximilians-Universität München og Albert-Ludwigs-Universität Freiburg. I sit arbejde ved Aalborg Universitet forsker og underviser LHB i bl.a. tysk og dansk sprogvidenskab, herunder kommunikationsanalyse, stilistik, grammatik og sproghistorie.

Den - i Tyskland - kendte skribent Bastian Sick, der bl.a. publicerer om sprog og sprogbrug i nyhedsmagasinet *Der Spiegel*, erklærede i 2004, at dativen var stærkt på vej til at udradere genitiv som kasus på tysk.

Med udgangspunkt i denne påstand vil det i artiklen blive undersøgt, hvordan genitiv bruges i forskellige stilarter fra internetdebatter over skønlitteratur til kancellisprog og lovttekster. Dette sker på baggrund af, at den danske germanist Peter Jørgensen i sin *Tysk Grammatik* (Jørgensen 1958/1992) kort opridsede en stilistisk skala for brugen af genitiv. Artiklens analyse af genitiv i forskellige genrer suppleres af en undersøgelse af de enkelte genitivkonstruktioners ledfunktioner (8 mulige ifølge Annette Lorentsen 2000). Dermed bliver det muligt i artiklen at tegne et billede af genitivbrugen i moderne tysk.

1. Introduktion: et stilistisk blik på genitiv

Tysk har i modsætning til andre germanske sprog i høj grad holdt fast i kasus som vigtig grammatisk markør, hvor i eksempelvis dansk eller engelsk topologien har overtaget en væsentlig rolle som bærer af grammatisk information. Dette betyder imidlertid ikke, at der ikke også inden for det tyske morfologiske system er udviklinger i gang, der måske i løbet af de næste århundreders sproghistorie vil føre til, at kasus mister betydning i den tyske grammatik. Kasusangivelser i tysk har eksempelvis – som følge af det, Damaris Nübling kalder "Kasusnivellierung" (Nübling 2008, 58) – udviklet sig fra at være morfologisk angivet på substantiverne til i dag hovedsageligt på artikler og/eller adjektiver. Særligt et af de fire kasus synes dog i øjeblikket at være udsat for ændringer, nemlig genitiv, der eksempelvis af den populærvidenskabelige filolog Bastian Sick i bestsellerbogen *Der Dativ ist dem Genitiv sein Tod* bliver erklæret truet, og allerede i 1958 kaldte Peter Jørgensen genitiv "en upopulær kasus" (Jørgensen 1958/1992, 16).

Det er dog ikke kun i et sproghistorisk perspektiv, at genitiv som kasus adskiller sig fra de tre andre i moderne tysk. Genitiv synes nemlig også at blive brugt som stilistisk markør. Denne tendens fastslår Peter Jørgensen ligeledes i *Tysk Grammatik*, hvor han skriver følgende om genitivens fordeling på forskellige stilarter:

Der gør sig desuden m. h. t. genitiven et gennemgående, for sprogbrugen særdeles vigtigt forhold gældende: genitiven er, i modsætning til de øvrige kasus, så at sige en "upopulær" kasus. I naturlig sammenhæng med den kendsgerning, at der i de tyske dialekter næsten ikke findes nogen genitiv, er genitiven forholdsvis sjælden i jævnt omgangssprog, hyppigere i litterære stilarter og hyppigst i kancellisprogets og det videnskabelige sprogs nominalstil, medens den skønlitterære prosa indtager en mellemstilling. Denne betydelige forskel i de enkelte stilarter anvendelse af genitiv fremtræder dels ved, at genitiven, jo mere stilen nærmer sig det daglige omgangssprog, erstattes af konstruktioner, som ikke indeholder genitiv (hvilket svarer til det historiske forhold, at genitivisk konstruktion i tidens løb er blevet afløst af andre konstruktioner), dels ved at selve de ord, der kræver en styrelse i genitiv, i stor udstrækning er begrænset til stilarter, der

ligger fjernt fra det almindelige talesprog. (Jørgensen 1958/1992, 16)

Et andet eksempel på genitiven som stilafhængig leverer Werner König i *dtv-Atlas Deutsche Sprache*, hvor det hedder, at objekts-genitiv „in mittleren und unteren Stilschichten immer mehr außer Gebrauch [kommt]“ (König 2007, 117), ligesom også andre genitivkonstruktioner omskrives, således genitiven helt forsvinder eller bliver utydelig. (Ibid)

Genitiv kan altså betragtes fra et stilistisk perspektiv, men også rent syntaktisk er den tyske genitiv interessant, idet den kan udfylde en række forskellige syntaktiske funktioner, herunder angive underordning, hvilket det tyske sprogs tre andre kasus ikke kan. Denne artikel undersøger genitivbrugen i en række nutidige tekster af forskellig genremæssig karakter for dels at kunne fastslå antallet af genitivkonstruktioner i forhold til tekstens stilistiske niveau og dermed undersøge Jørgensens påstand om genitiven som stilafhængig og dels for at kunne fastslå, hvilke typer af genitiver der forekommer i moderne tysk sprogbrug. Artiklens næste afsnit beskæftiger sig dels med forskellige grammatiske beskrivelser af genitiven i en syntaktisk sammenhæng, dels med antallet af genitivkonstruktioner i forskellige teksttyper.

2. Genitivens syntaktiske funktioner

Genitiv på tysk kan, som de andre kasus, indtage en række forskellige syntaktiske funktioner. Desuden er der som følge af den sprogforandringssituation, som også Sick beskriver, en vis usikkerhed i sprogbrugen, der gør, at kasusreaktionen ved eksempelvis præpositioner ikke bliver behandlet ens. Dette gør, at en undersøgelse af de forskellige syntaktiske funktioners forekomst er interessant at undersøge.

Annette Lorentsen angiver i sin bog *Kasusbrug på tysk* otte forskellige syntaktiske funktioner, som genitiv kan indtage: ”Underled til substantiv, præpositionalforbindelser efter særlige præpositioner, objekt efter særlige verber, adverbialt, prædikativt, regeret af adjektiv, genitivapposition og foranstillet attributiv” (Lorentsen 2000, 78ff). Den følgende gennemgang tager udgangspunkt i denne opstilling, idet der dog tages hensyn til divergerende meninger i andre grammatiske fremstillinger. Fremstillingen holdes her kort, og den fokuserer udelukkende på særligt interessante fænomener, eksempel-

vis i sprogforandringsperspektiv eller pga. divergerende opfattelser i forskellige grammatikker, mens der henvises til *Kasusbrug på tysk* for en grundigere gennemgang.

2.1 Den attributive genitiv

Denne anses som nævnt normalt for genitivens hovedfunktion (Lorentsen 2000, 78) og har den syntaktiske funktion at underordne et substantiv eller en substantivlignende størrelse til et andet substantiv i eksempler som "das Haus des Mannes". Denne gruppe kan groft sagt inddeles i to: den partitive genitiv og den ikke-partitive genitiv. Peter Jørgensen definerer den partitive genitiv således:

Den partitive genitiv er et genitivled, som betegner en mængde, der består af ensartede dele, eller en ensartet masse, medens det overordnede substantiviske led betegner en del af denne mængde eller masse. (...) Denne genitiv kan ikke i modsætning til de fleste ikke-partitive genitiver, der er underordnet et substantiv, erstattes med et possessivt pronomen. (Jørgensen 1958/1992, 29)

De ikke-partitive genitiver er defineret negativt, idet det er dem, der falder uden for den ovenfor angivne definition (Ibid, 33). Også denne genitivens hovedfunktion er udsat for sprogforandring, således skriver eksempelvis König:

Der Genitivus partitivus (*ein Glas Weines*) wird immer seltener; und der Genitivus possessivus vom Typ *Haus des Vaters* wird vor allem umgangssprachlich durch Bildungen wie *das Haus vom Vater* oder *dem Vater sein Haus* ersetzt. (König 2007, 117)

Også Damaris Nübling registrerer i *Historische Sprachwissenschaft des Deutschen*, at denne funktion er ved at uddø og kun findes „in Resten“ (Nübling 2008, 103f). Den ikke-partitive genitiv, som König kalder *Genitivus possessivus*, kan dannes ved hjælp af enten den definite artikel eller ved hjælp af –s, mens den partitive udelukkende kan dannes ved hjælp af en artikel eller adjektiv.

2.2 Genitiv i præpositionalforbindelser

Ligesom tysk byder på præpositioner, der af historiske årsager forbindes med hhv. dativ, akkusativ eller dativ og akkusativ, findes der en mindre række præpositioner, der forbindes med genitiv. Også inden for denne funktion sker der en udvikling, idet dativ her i et vist omfang overtager genitivs plads. Dette ses også ved et blik på forskellige lingvisters beskrivelser af enkeltpræpositioner. Således angiver eksempelvis *Duden 4: Die Grammatik*, at *dank* forbindes med dativ – dog genitiv i pluralis – mens Bastian Sick angiver genitiv, og Annette Lorentsen angiver begge muligheder, men med tendens til genitiv.

Denne veksling mellem flere mulige kasusreaktioner kan hænge sammen med det faktum, at der, til forskel fra akkusativ/dativ-præpositionerne ingen semantisk forskel er¹, og det derfor kan forekomme ligegyldigt for den enkelte sprogbruger, hvilket kasus der bruges.

2.3 Objektsgenitiv

I 1975 skrev Johannes Erben i sin *Deutsche Grammatik*: „Der Genitiv spielt als Objektkasus kaum noch eine Rolle“ (Erben 1975, 91), og 25 år senere skriver Oliver Teuber stort set det samme, idet det hos ham hedder: „Den Genitiv (Gen) als Objektkasus im gegenwärtigen Deutsch betrachten wir als ausgestorben.“ (Thieroff et al 2000, 172). Damaris Nübling leverer i *Historische Sprachwissenschaft des Deutschen* et sproghistorisk perspektiv på dette, idet hun skriver, at udviklingen har fundet sted siden middelhøjtysk, hvor der var ca. 260 verber, der krævede genitiv, mens der i dag kun findes 56, der stort set tilhører de højere stillejer og særlige semantiske felter, eksempelvis det juridiske sprog. (Nübling et al 2008, 104)

Den stort set samme udvikling er sket for de adjektiver, der tidligere knyttede et substantiv i genitiv til sig: „seines Versprechens eingedenk“, „bar jeden Taktes“, „des Lobes würdig“ (Jørgensen 1958/1992, 38). En stor del af disse betegnes i dag som gammeldags. (Glück 1997, 49)

3. Undersøgelsen

Denne artikels undersøgelse tager udgangspunkt i analyser af en række tekster fra forskellige stillejer, der i et vist omfang stemmer overens med Peter Jørgensens forskellige sproglige genrer. Udgangspunktet har været, at der groft sagt kunne inddeles i tre forskellige stillejer:

For det første en høj stil, der repræsenteres gennem analyser af to uddrag af videnskabelige artikler fra festskriftet *Perspektiven der politischen Soziologie im Wandel von Gesellschaft und Staatlichkeit - Festschrift für Theo Schiller* (Winther og Mittendorf 2008) samt fra diverse lovttekster fra forskellige ministerier. Som repræsentanter for normalsproget inddrages analyser af avisartikler fra *Bild-Zeitung* og *Die Zeit*, samt fra de tre nyere litterære værker *Nichts als Gespenster* (Hermann 2003), *Die Kosmonautin* (Lendle 2008) og *Handy: dreizehn Geschichten in alter Manier* (Schulze 2007). Af praktiske årsager var det ikke muligt at inddrage mundtligt sprog, men der blev i stedet inddraget materiale fra internetdebatforaerne fra to politiske partier CDU og die Grünen og fra ungdomsnetværket www.studivz.de, der skal repræsentere omgangssproget.

Undersøgelsen havde som tidligere nævnt to formål: For det første skulle det undersøges, hvorvidt udsagnene af Peter Jørgensen og Werner König, der indikerer, at genitiv bruges som stilmiddel, kan verificeres. Derudover var målet at undersøge, hvilke af og hvor ofte de 8 ledfunktioner, der blev præsenteret tidligere, forekommer.

3.1 Antallet af genitiv fordelt på teksttype

Det følgende afsnit præsenterer, hvor mange genitivkonstruktioner der forekommer i hver af teksttyperne. For at muliggøre en sammenligning på tværs af tekster, der ikke nødvendigvis indeholder lige mange ord, regnes der her med en model, der bygger på antallet af ord pr. genitivkonstruktion, altså hvor mange løbende ord er der gennemsnitligt i en tekst, før der ville optræde en genitiv. Hypotaktiske konstruktioner som f.eks. „eine Odyssee der Waren und des Geldes“ (*Die Zeit*, 9.12.2008) tælles som en konstruktion, mens parataktiske konstruktioner, hvor et substantiv knytter flere underled som eksempelvis ”ein Viertel des Bruttoinlandsprodukts des gesamten Staats“ (*Die Zeit*, 27.11.2008) tælles som to.

Nedenstående tabel viser undersøgelsens resultater:

Empiri	Antal genitivkonstruktioner	Antal ord	Ord pr. genitivkonstruktion
Omgangssprog			
Studivz.de	40	2131	53,27
CDU.de	47	2288	48,68
Gruene.de	34	1979	58,21
Normalsprog			
Bild-Zeitung	19	1036	54,53
Die Zeit	46	1380	30
Nichts als Gespenster (J.H.)	18	1426	79,2
Die Kosmonautin (J.L.)	29	1199	41,34
Handy (I.S.)	11	1309	119
Høj stil / Kancellistil			
Videnskabelige artikler	39	743	19,05
Lovtekst	84	1345	16,01

Ikke overraskende, jf. Jørgensen og König, skal der relativt mange ord (omkring 50) til, før der findes en genitivkonstruktion i det omgangssproglige materiale. *Bild-Zeitung* viser sig at være nogenlunde på samme niveau, mens *Die Zeit* oftere har en genitivkonstruktion, idet der kun skal gennemsnitligt 30 ord til, før der forekommer en genitivkonstruktion. Hvad angår antal af genitiver, findes der ikke overraskende en hel del genitiver inden for det høje stilleje, hvor lovteksterne har en lille smule flere end de videnskabelige artikler.

Peter Jørgensens udsagn var, at "den skønlitterære prosa indtager en mellemstilling." (Jørgensen 1958/1992, 16). Dette synes imidlertid ikke at være tilfældet i den undersøgte prosa, hvor de to af bøgerne, nemlig Judith Hermanns *Nichts als Gespenster* og Ingo Schulzes *Handy* har så få genitivforekomster, at der gennemsnitligt skal forekomme hhv. ca. 79 og 119 ord, før den første genitiv optræder. Jo Lendles *Die Kosmonautin* synes i højere grad at leve op til forventningen, idet tallet her er ca. 41, hvilket placerer sig mellem de to undersøgte aviser, lavere end omgangssproget og højere end de videnskabelige artikler og lovteksterne. At Peter Jørgensens antagelse ikke helt stemmer, kan måske forklares ved den sproglige udvikling, der har fortrængt genitiven fra prosasproget, men da Peter Jørgensen stort set ikke har kilder til sine genitiveksempler, er

det svært at afgøre. Det kan også være en tilfældighed, at netop de forfattere, der blev anvendt til denne undersøgelse, bruger færre genitivkonstruktioner end gennemsnittet, men det er dog værd at bemærke, at de tre forfattere, der blev undersøgt her, er af en anden generation og dermed andre litterære stilarter og strømninger end de, der normalt optræder hos Peter Jørgensen, hvor bl.a. Bertolt Brecht, Alfred Döblin, Friedrich Dürrenmatt, Lion Feuchtwanger, Gerhart Hauptmann, Erich Maria Remarque, Thomas Mann og Stefan Zweig optræder i bind III.

3.2 Ledfunktion og teksttype

Som tidligere fremhævet var formålet med undersøgelsen ikke blot at undersøge genitiv i forhold til stil, men også i forhold til den syntaktiske funktion. Denne del af undersøgelsen tog udgangspunkt i Annette Lorentsens otte syntaktiske funktioner. Om den første kategori *den attributive genitiv* er det tidligere blevet fastslået, at det var den vigtigste kategori. Dette bekræfter denne undersøgelse, hvor gennemsnitligt ca. 92 % (338 ud af 365) af forekomsterne var attributiv som underled til substantiv.

Af disse er blot 19 dannet ved tilføjelse af –s til det overordnede led, der i alle tilfælde er et proprium eller en geografisk angivelse. Ved et særligt proprium, Jesus, er der en vis usikkerhed. Først hedder det hos den samme debattør "[...] die biograph. Koordinaten Jesu", og to linjer senere skriver han så: "[...] vor Zeiten des Jesus", og debattøren bruger altså den ene gang den latinske genitivform, mens "Jesus" anden gang behandles som et ordinært proprium. S i "Jesus" skal der ikke opfattes som Genitiv-s, men blot som del af navnet.²

De fire gange, hvor s-genitiv optræder ved en geografisk angivelse er alle efterstillede, mens det skifter, hvorvidt s-genitiverne ved proprier skrives foran- eller efterstillet. De syv tilfælde er foranstillede, mens de otte er efterstillede. Også hos den enkelte sprogbruger veksler det, som følgende citat tydeligt viser:

Die virtuose ernste Komik Helge Schneiders in der Rolle des Hartz-IV-Anwärters Atze Mückert steht neben der blitzend hellen verspielten Intelligenz Dietmar Daths. Daths und Sophie Rois' Diskurs über die Liebe schlägt um in Szenen aus Wagners *Tristan*, wie der (seinerseits mitsprechende) Regisseur Werner Schroeter ihn aus dem Geist

von Eisensteins *Panzerkreuzer Potemkin* neu interpretierte.
(*Die Zeit*, 9.12.2008)

Helt tilfældig er placeringen dog ikke, da der synes at være en tendens til, at alenestående substantiver har s-genitiven foran, mens substantiver der optræder med artikel og/eller adjektiv har efterstillet s-genitiv. I Ingo Schulzes bog er der dog en enkelt undtagelse fra denne tendens, idet det i et tilfælde hedder „[...] über Fontanes Lieblingsbücher“ og senere „[...] an das Waffenarsenal Thomas Müntzers“ (Schulze 2007, 14ff), selv om det tilsyneladende burde være to ligestillede eksempler.

Den partitive genitiv optræder ni gange. De fleste tilfælde er i forbindelse med en mængdeangivelse i eksempler som „sind fast drei viertel [sic!] der Befragten dafür“ (*Bild-Zeitung*, 8.12.2008), men der er også eksempler, hvor det ikke er i forbindelse med mængder: „der Rest des Körpers“ (Lendle 2008, 3).

Den andenstørste gruppe på ca. 5 % udgøres af præpositionsforbindelser, hvor ”aufgrund” (seks gange) er den oftest forekommende, efterfulgt af ”einschließlich” og ”wegen”. ”Laut” optræder to gange, men begge gange efterfulgt af alenestående substantiv, der derfor står i dativ i stedet for genitiv.

De resterende fem grupper forekommer alle i under 1 % af tilfældene (0-3 gange) og fordeler sig som følger:

Den adverbiale genitiv optræder 3 gange, to gange som ”erhobenen Hauptes” og en gang som ”eines Morgens”. En gang optræder en objektsgenitiv efter verbet ”bedürfen” og to gange findes den prædikative formulering ”der Ansicht sein”. En enkelt gang optræder et adjektivrekeret genitiv ”dieser Hintergründe bewusst”.

På grund af de få tilfælde, hvor genitiv ikke står som attributivt underled, er det ikke muligt at sige noget sikkert om fordelingen af bestemte typer på bestemte stillejer, og der synes ud fra undersøgelsesmaterialet at forekomme lige så mange specielle genitivformer, altså ikke-attributive, i de lavere stillejer som i de højere. Interessant er det også, at der i det undersøgte ikke findes et eneste af de juridiske verber, der ellers ofte forbindes med genitiv.

3.3 Andre forhold

En af Bastian Sicks hovedpåstande er, at genitiven bliver afløst af andre grammatiske former, eksempelvis dativ. I empirien bag denne undersøgelse forekommer der få eksempler på dette.

Et eksempel, hvor dativ har afløst genitiven, findes i en af overskrifterne på en debat fra studivz.de, hvor det hedder: "Vegetarier essen meinem Essen das Essen weg". Et andet eksempel på en omskrivning findes i en af artiklerne fra *Die Zeit*, hvor en genitivkonstruktion er lavet om til en adjektivkonstruktion afledt af et proprium, idet "Marx' Theoriegebäude" eller "das Theoriegebäude Marx" bliver til „Das ganze Marxsche Theoriegebäude“. Den tredje type af omskrivninger, der forekommer, er ved hjælp af *von*, selvom det kun er undersøgt stikprøvevis og ikke på hele materialet, er billedet dog det, at der er relativt få. De kan groft inddeles i tre typer, hvoraf den første er egentlige *von*-omskrivninger uden yderligere årsag, mens den anden er i forbindelse med pluralis indefinit "Die Rechte von Affen", hvilket betegnes som en obligatorisk omskrivning,³ mens den sidste er for at undgå dobbeltgenitiv: "Die Gründung der Universität von Bologna".

For at undersøge erstatningsformernes udbredelse bør der dog laves yderligere undersøgelser, da dette ikke var denne undersøgelses primære formål. Det skal samtidig anføres, at det formodentligt i endnu højere grad er et mundtligt fænomen, idet eksempelvis dativ- eller *von*-omskrivninger tit vil være mere mundrette end en genitivkonstruktion.

4. Afsluttende bemærkninger

Konkluderende kan altså siges, at undersøgelsen kan bekræfte, at genitiven hovedsageligt forekommer i de højere stillejer, specielt inden for det juridiske sprog, også selv om de juridiske verber kun optræder i ringe omfang. Avisernes sprog, der ofte opfattes som normalsproget, placerer sig i mellemgruppen, mens sproget i internetdebatterne havde færrest genitivkonstruktioner. Overraskende er det imidlertid, at skønlitteraturen indeholder så få genitivkonstruktioner, og her vil yderligere undersøgelser være nødvendige, bl.a. diakrone, komparative, for at kunne fastslå, hvorvidt skønlitteraturen har været særligt truffet, hvad angår genitivens forsvinden. Det kan dog også være tilfældet, at blot de tre forfattere i denne undersøgelse er specielle, hvad angår brugen af genitiv.

Undersøgelsens andet formål, at undersøge de syntaktiske funktioner, bekræftede påstanden om, at genitivens hovedfunktion helt entydigt er at angive et underordningsforhold. De syv andre syntaktiske funktioner forekommer kun i meget begrænset omfang, og

den ene, den foranstillede apposition, var slet ikke tilstedeværende i undersøgelsesmaterialet.

Selv om det ikke var undersøgelsens hovedmål at undersøge omfanget af omskrivninger, kan det dog siges, at de kun forekom i begrænset omfang, og det må sikkert forventes, at man skal ty til det talte sprog for at finde et fænomen som dativ-omskrivninger i større omfang.

Referencer

- Bildzeitung, 2008. Deutsche Sprache: Verankerung im Grundgesetz. Tilgængelig: www.bild.de/BILD/news/politik/2008/12/07/deutsche-sprache/verankerung-im-grundgesetz.html [2008, 8.12]
- Bildzeitung, 2008. Bombay: Drei Explosionen erschüttern die Stadt. Tilgængelig: www.bild.de/BILD/news/vermishtes/2008/11/27/bombay-drei-explosionen/erschuettern-die-stadt.html [2012, 22.11]
- Bildzeitung, 2008. Deutsche Wirtschaft schrumpft dramatisch. Tilgængelig: www.bild.de/BILD/news/wirtschaft/2008/12/05/deutsche-wirtschaft-schrumpft/dramatisch-norbert-walter-volkswirt-deutsche-bank.html [2008, 9.12]
- Bundesministerium der Justiz, 2008. Gesetz zum zivilrechtlichen Schutz vor Gewalttaten und Nachstellungen (Gewaltschutzgesetz – GewSchG). Tilgængelig: <http://www.bmj.bund.de/files/-/537/GewaltschutzG.pdf> [2008, 11.11]
- Bundesministerium der Justiz, 2008. Auszug aus dem Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuche. Tilgængelig: <http://www.bmj.bund.de/files/-/956/IPRJuli2008.pdf> [2008, 11.11]
- Bundesministerium der Justiz, Polizeigesetz. Tilgængelig: http://bundesrecht.juris.de/bundesrecht/bgsg_1994/gesamt.pdf [2008, 10.12.2008]
- CDU, Diskussionsforum. Tilgængelig: www.diskussion.cdu.de/cgi-bin/forum.cgi?zeigealle=/forum/thema4/ilezuBZfg.ovr [2008, 20.10]
- Erben, Johannes, 1968. *Deutsche Grammatik*, Fischer Taschenbuch Verlag: Frankfurt a.M.
- Glück, Helmut und Sauer, Wolfgang W., 1997. *Gegenwartsdeutsch*. 2. Auflage, Verlag J.B. Metzler: Stuttgart/Weimar.
- Grüne, Debatforum. Tilgængelig: www.gruene.de/cms/default/rubrik/14/14292.kommentare.htm [2008 21.10.]
- Helbig, Herhard und Buscha, Joachim. 1981. *Deutsche Grammatik: Ein Handbuch für den Ausländerunterricht*, VEB Verlag Enzyklopädie: Leipzig.

- Hermann, Judith. 2003. *Nichts als Gespenster: Erzählungen*, 3. Auflage. S. Fischer Verlag: Frankfurt a.M.
- Isenschmid, Andres, 2008. *Kluges Kapital*. Tilgængelig: <http://www.zeit.de/2008/50/L-Kluge/seite-2> [2012, 23.11]
- Jørgensen, Peter, 1958/1992. *Tysk grammatik II*, 3. udgave, Gads forlag: København.
- König, Werner, 2007. *dtv-Atlas deutsche Sprache*. 16. korrigerede oplag. Deutscher Taschenbuchverlag: München.
- Lendle, Jo. 2008. *Die Kosmonautin*, Deutsche Verlagsanstalt: München.
- Lorentsen, Annette, 2000. *Kasusbrug på tysk*, Institut for Sprog og Internationale Kulturstudier, AAU: Aalborg.
- Nübling, Damaris, 2008. *Historische Sprachwissenschaft des Deutschen*, 2. überarbeitete Auflage, Günther Narr Verlag: Tübingen.
- Perrenac, Helene. *Zur Widerstandsfähigkeit des adnominalen Genitivs*, in: Vuillaume, Marcel, 1998. *Die Kasus im Deutschen: Form und Inhalt*, Stauffenburg-Verlag: Tübingen.
- Richter, 2008. Merkel manht zur Disziplin. Tilgængelig: www.zeit.de/online/2008/50/rezession-konjunkturpaket-massnahmen [2012, 22.11]
- Schulze, Ingo. 2007. *Handy: dreizehn Geschichten in alter Manier*, Berlin Verlag: Berlin.
- Sick, Bastian, 2008. *Der Dativ ist dem Genitiv sein Tod: Folge 1-3 in einem Band*, Verlag Kiepenheuer und Witsch: Köln
- Studivz.net, Debatforum. Tilgængelig: www.studivz.net/Groups/Overview/5d02b15307ef395a [200, 27/11]
- Teuber, Oliver, *Gibt es zwei Genitive auf Deutsch* in: Thieroff, Rolf; Tamrat, Matthias; Fuhrhop, Nanna und Teuber, Oliver. 2000. *Deutsche Grammatik in Theorie und Praxis*, Max Niemeyer Verlag: Tübingen.
- Wermke, Matthias (Hg.); Kunkel-Razum, Kathrin (Redaktion und Hg.) und Scholze-Stubenrecht, Werner (Hg.). 2005. *Duden: Die Grammatik*, 7. Ausgabe, Bibliographisches Institut und Brockhaus AG: Mannheim.
- von Winther, Thomas und Mittendorf, Volker (Hrsg.) 2008. *Perspektiven der politischen Soziologie im Wandel von Gesellschaft und Staatlichkeit - Festschrift für Theo Schiller*. VS Verlag für Sozialwissenschaften: Wiesbaden.
- Zeit-Redaktion, 2008. Polizei jagt die Terroristen. Tilgængelig: <http://www.zeit.de/online/2008/49/anschlaege-indien> [2012, 22.11]

Noter

- 1 Oliver Teuber beskæftiger sig mere indgående med dette i (Thieroff et al 2000, 17)

Genitiv på tysk
Jan T. Schlosser og Lasse Holmgren Brunø

- 2 Duden accepterer både ”*Jesus*” og ”*Jesu*” som korrekte genitivformer.
(www.duden.de)
- 3 Jf. Perrenac 1998.